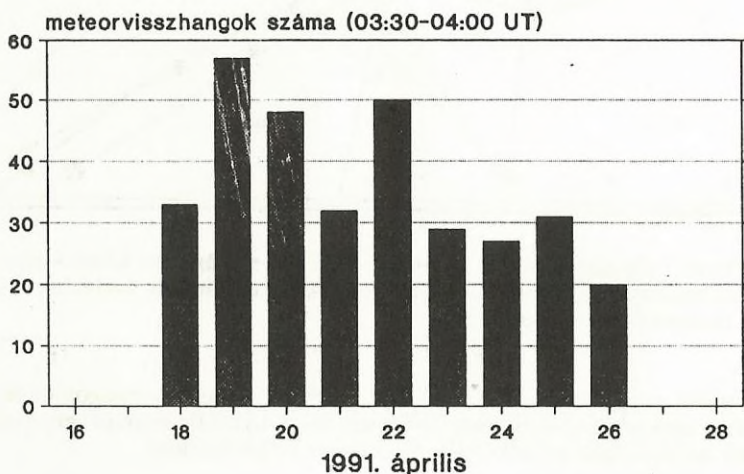

Észlelők	vizu.	tel.	rádió
Cziniel Szabolcs (Pannonhalma)	1,0/1		
Dömötör Róbert (Kisbér)	8,5/19		
Fidrich Róbert (Bakonycsernye)	1,2/7		
Kereszturi Ákos (Budapest)	2,0/14		
Ladányi Tamás (Balatonfűzfő)	3,2/6	-/1	
Nagy Gábor (Hejőpapi)	1,9/17		
Nagy Zoltán (Budapest)		1,5/8	1,2/24
Preslts Péter (Balatonkenese)	1,3/1		
Sárnecky Krisztián (Budapest)	3,7/31		
Szigeti Balázs (Debrecen)			0,3/30
Szűcs János (Makó)			4,5/327
Tepliczky István (Tata)	4,1/14		
Uhrin András (Szolnok)	0,8/6		6,6/293

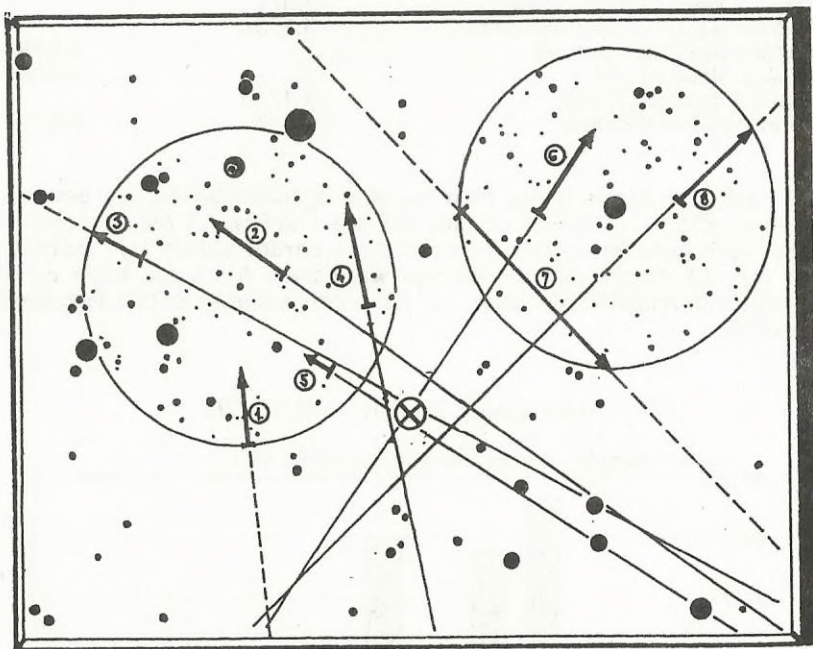
Mint látható, eme három hónap nem éppen a legészleltebbként fog bevonulni az amatőrtörténetbe. A 13 észlelő csupán 25,8 óra vizuális, 3,4 óra teleszkopikus és 12,6 óra rádiós észlelést végzett. Fotografikusan Kardos Mihály atya (Máriaalom) kísérelt meg 1,5 órányi meteorvadászatot áprilisban. A számok jelzik a témakör iránti csökkenő érdeklődést, hiszen pl. júniusban rengeteg derült éjszakának örvezhettünk.

Szűcs János (Makó) – 88,3 MHz

A soványka anyag ellenére tudunk mit bemutatni! Szomorú, hogy az Áprilisi Lyridák napjaiban végül is csak egy helyen folyt vizuális észlelőmunka: Tata mellett (Sármező-Tepliczky). 21/22-én éjjel két óra alatt a 24-ből 11 meteor volt rajtag. Ez egy átlagosnak tekinthető maximum, gyors, többségében halvány meteorokkal. Azért sikerült elcsípniük egy-egy -1^m -s és -2^m -s jelenséget is. A maximum lefolyásáról Szűcs J. rádiós sorozatészlelése szolgáltat információkat. Minden hajnalban, 03:30–04:00 UT között számlálta a meteorbeütéseket. Az előző oldalon látható eredmény elgondolkodtató: a 21/22-ére várt csúcsaktivitás előtt bekövetkezett egy 3 nappal korábbi is. Lám, most milyen jól jönne a vizuális adatok! Tanulság a jövőre az is, hogy érdemes az ilyen sorozatmegfigyelést pár nappal még korábban kezdeni, hogy a felszálló ágról teljesebb képet kapjunk!

A Lyridák alkalmából bemutatathatunk egy látványos teleszkopikus eredményt is Nagy Zoltán jóvoltából. Kisztepen, április 20/21-én 22:15–23:45 UT között városi kivilágítás közepette történt a 8 meteort rögzítő észlelés, amelyek közül 6 volt lyrida-rajtag (a műszer: 7x50 B).

A szerencsés helymegválasztás következtében – a radiánshoz közel – rövid, látványos, pozíciómeghatározásra alkalmas pályákat rajzolhatott észlelőnk. A radiáns helye a metszéspontok átlagából:

RA: 18:23 D: +32,6

Itt jegyzendő meg, hogy mások (pl. Móri Gábor) előre beharangozott teleszkopikus adatai sajnos mindeddig nem érkeztek be. A Lyridák észlelési eredményeit eljuttattunk az IMO-hoz is (International Meteor Organization).

Májusban csak egy-két vizuális és rádiós megfigyelés történt, júniusban szintűg. A júniusi Lyridák maximuma környékén 3 helyen kísérték figyelemmel az eget. 15/16-án éjjel egy személy átlagosan 7 meteort láthatott óránként, ebből 2-3 volt lyrida-rajtag. Elég sovány és halvány eredmény – ez az áramlat ilyen!

Végezetül egy üzenet kezdő rádiós észlelőinkhez. A jelenlegi statisztikai számlálásos módszer mellett a legtöbb értelme annak van, ha nap mint nap, azonos időszakban fél-egy órá(k)a észlelünk – hasonlóan Szűcs J. sorozatához. Ezáltal nyomon követhetjük az aktivitás alakulását napról napra, közel azonos radiánsmagasság (=időpont) mellett. Mint a tapasztalat mutatja, a meteorraj-katalógusok adatait nem szabad szentírásnak vennünk (l. feljebb!), módszerünk ugyanakkor kiválóan alkalmas ilyen ismereteink bővítésére. A meteoráramlatok csekély kivételtől eltekintve több napos jelentkezésűek. Hogy a fel- és leszálló ágról pontos képet kapjunk, érdemes az észleléssorozatot 4-6 nappal a várt maximum előtt megkezdennünk, s ennyivel tovább folytatnunk. Lényeg, hogy ne legyenek kieső napok, és vegyük figyelembe, hogy a radiáns a horizont felett legyen a megfigyelések időpontjában. „Rajmentes” időszakban is érdemes ilyen munkát folytatnunk, hiszen ilyen csak elvileg van: bármikor jelentkezhet valamilyen új, addig ismeretlen kisebb-nagyobb áramlat! Ha valami okból akadályoztatva vagyunk a soronkövetkező észlelésben, szervezzük meg magnóra vételét, és végezzük utólag a kiértékelést!

Gondolatok a meteorozásról és az MMTÉH-ről

A nyári szünet a pihenés mellett arra is alkalmat teremt, hogy átgondoljuk kisé dolgainkat, a hazai amatőr meteorozás problémáit, helyzetét, lehetőségeit, jövőbeni terveinket. Szeretném közreadni röviden ezzel kapcsolatos gondolataimat, megosztani a téma körüli problémákat.

A hazai meteorészlelés a hetvenes években, de még a nyolcvanas évek elején is eléggé „műkedvelő” stílusban történt. A „cég” öröklött, meglehetősen megalománias neve – mármint, hogy MMTÉH (mivel sokan talán nem is tudják: Magyar Meteor- és Tűzgömbészlelő Hálózat) – is ebből az időből származik. 1984-ig pl. a célra teljesen alkalmatlan térképekre történtek a vizuális meteor-pályarajzok. 1985-től jelentős fejlődés kezdődött (új térképsorozat, észlelőlapok, számítógépes adattárolás és -feldolgozás, kapcsolatfelvétel más szervezetekkel), mostanra azonban úgy néz ki, a lendület kifulladásban van. Ez elsősorban a megfigyelések számának drasztikus csökkenésében nyilvánul meg.

Az okokat lehetne taglalni, és muszáj is lenne részletesebben elemezni. Talán a legfőbb, hogy az észlelmunka zömét mindig is a fiatalabb amatőrgeneráció végezte, akik felnöve búcsút mondanak a területnek. Alig található a meteorosok sorában egy-két „öreg róka”. S ez a feltörekvő ifjú nemzedék »ma már nem olyan, mint a régi«, más a beállítottságuk, az érdeklődésük. De milyen is legyen egy alaposan összekavarodott és „kivilágított” világban, ahol a napi terhek mellett már nincs idő és erő kiutazni az ÉG alá...! A csökkenő érdeklődés azután persze visszahat a szervezők hangulatára is.

A témakör olyan szerteágazó, hogy egyedül összefogni, szervezni és eredményeket produkálni szinte lehetetlen. Sajnos, nem igazán sikerült olyan társakat találni, utánpótlást kinevelni az idők folyamán, aki a szervezési és feldolgozási munkákban (kellően öntevékenyen és kreatív módon) segítenének. Mindez bizony meglátszik a meteorrovat színvonalának csökkenésében éppúgy, mint a külföldi kapcsolattartás minimális szintre csökkenésében!

A nyolcvanas évek végén nemzetközivé formálódott az összefogás a meteormegfigyelő munka terén. Megalakult az IMO, a Nemzetközi Meteoros Szervezet, melynek több magyar tagja is van. Kéthavi kiadványuk, a WGN publikációi alapján láthatjuk, semmi szégyenkeznivalónk nem lehetne, legalábbis ami a megfigyelőmunkát illeti. Hazánkban közel 140 észlelő tevékenykedett 1985–1989 között, adataik tetemesen gyarapították az IMO vizuális adatbázisát. Elküldött rádiós adatainkat, továbbá a közel 500 hazai meteorfotót szintén figyelemre méltó mennyiségnek találták. Ez az adat- és információcsere jelenleg – a fent vázolt személyi okokból – teljesen leállt. A kapcsolattartást leginkább a „magyar átlagamatőr” gyér angoltudása akadályozza, s ezalól a szóbajöhető szervező emberek sem kivételek.

Hogy folytassuk a nehézségek taglalását, az IMO-nál is küszködnek különböző problémákkal. Az MMTÉH vizuális megfigyelési és adatnyilvántartási módszere pl. fejlettebbnek tekinthető, így adataink beleillesztése az IMO adatrendszerbe (szerintük) különböző nehézségeket okoz. Ugyanakkor – példának okáért – IMO-ék több olyan rajt egyszerűen nem vesznek figyelembe, amely „majd” kiszűrja az észlelők szemét” (pl. augusztus végén a kétféle Aurigidák – I. Meteor 1990 / 12. szám 29–30 o.). Az eszmecsere persze csak akkor lenne értelme, ha »egy nyelvet beszélénk«...

Minden további szószaporítás helyett tekintsük át, melyek azok a feladatok, amik elengedhetetlenek továbblépésünkhöz, egyáltalán ahhoz, hogy értelme legyen jövőbeni ténykedésünknek:

- A meteorrovat színvonalassá tétele fordításokkal, észlelési beszámolókkal, feldolgozásokkal, elméleti cikkekkel (s mindez ne csak a rovatvezető tollából – erre régebben voltak jó példák)!
- Külföldi kapcsolattartásunkhoz angolul és/vagy németül jól tudó, megbízható, levelezésre hajlamos és fordításra képes amatőrtársakat keresünk (magyar fogalmazókészség sem hátrány)!
- Számítástechnikai „műveltséggel” rendelkező amatőröket keresünk, a megfigyelési adatok felvitelére, feldolgozására, adatbázisok létrehozására, továbbításukhoz szükséges átalakítására (pl. az IMO-szabvány szerint), programok írására!
- Elméleti kérdésekben jártas vagy ilyenek iránt érdeklődőket várunk különböző, matematikai „apparátust” kívánó problémák (pl. statisztikus radiánskeresés) megoldására!
- Megfigyelés- és táborszervezőket keresük: észlelőink száma leginkább úgy bővíthető, ha egy-egy helyen vagy területen akad (legalább) egy-egy olyan ember, aki környezetét összefogja!

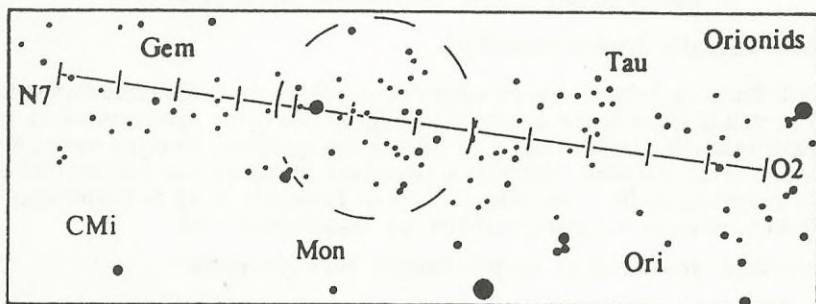
E sorok írója tisztában van vele, hogy a jelenlegi helyzetben, amikor az észlelőket „lepkéhálóval kell fogni”, nagyon maximalista elképzelés a felsorolt pontok többségében előrelépniünk. Azonban ez az összefoglaló szükséges volt ahhoz, hogy a témakör iránt érdeklődők tisztán lássák a dolgok (jó vagy rossz) alakulásának okát.

Őszi meteoros ajánlat

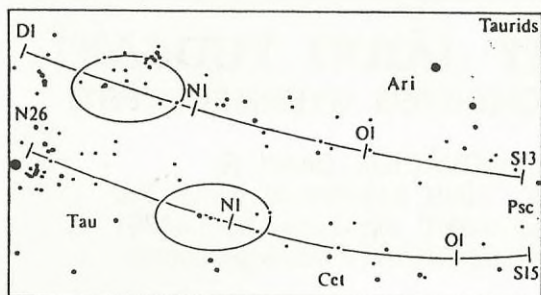
Az őszi szinte a legalkalmasabb évszak a vizuális és fotografikus meteorészlelésre. Az ekliptika magasan jár, s egyidőben több látványos meteorraj is potyogtatja tagjait. Az idén a következő hónapokban az újhold 5–10-e közé esik, így az alábbi rajokat ajánlhatjuk:

Giacobinidák (Októberi Draconidák): Rövid jelentkezésű áramlat, amelynek szülőüstököse a periodikus *Giacobini-Zinner*. Az üstökös jövőre napközelpbe kerül, pályája pedig minden éven jelentősen megközelíti a Földet. A raj aktivitása nem jósolható meg pontosan, a korábbi években kevés meteort szolgáltatott a Draco fej irányából (radiánsátmérő: 5°). Javasolt éjszakák: okt. 6–10. között.

Orionidák: Bár a maximumot (okt. 19–21.) idén a holdtölte zavarja, a hosszú tevékenységi időszak alatt biztos jegyeznek észlelőink néhány gyors, többségében halvány (de ha fényes, akkor nyomot hagyó) orionida-rajtagot. A radiáns átmérője a maximum környékén 10° , vándorlását az alábbi ábra mutatja be (okt. 2-től nov. 7-ig).

Tauridák: Az őszi leglátványosabb raja szeptembertől december elejéig aktív. Kettős radiánsból hullanak a lassú fényes, sárgás, nyomokat hagyó meteorok, tűzgömbök. Egy „igazi” tauridát azonnal fel lehet ismerni e jellemzők alapján. Az aktivitás nem túl nagy, de mindezt hosszú időn keresztül produkálja. November elején szinte nincs olyan éjszaka, amelyben ne villanna fel valamikor egy-egy árnyékot okozó tűzgömb! Így a szép esztétikai élmény mellett hálás fotografikus téma is a raj jelentkezése. Észlelésükre bármelyik októberi, novemberi eleji derült éjszakát jószívvvel ajánlhatjuk! A radiánsok helyzetéről és átmérőjéről az ábra és a táblázat tájékoztat:

Dátum	Északi Tau	Déli Tau
IX. 20.	$29^{\circ} +16^{\circ}$	$25^{\circ} +10^{\circ}$
IX. 30.	$37^{\circ} +17^{\circ}$	$29^{\circ} +10^{\circ}$
X. 10.	$41^{\circ} +18^{\circ}$	$36^{\circ} +10^{\circ}$
X. 20.	$46^{\circ} +19^{\circ}$	$41^{\circ} +11^{\circ}$
X. 30.	$51^{\circ} +20^{\circ}$	$48^{\circ} +13^{\circ}$
XI. 9.	$56^{\circ} +22^{\circ}$	$55^{\circ} +14^{\circ}$
XI. 19.	$60^{\circ} +23^{\circ}$	$62^{\circ} +16^{\circ}$
XI. 29.	$66^{\circ} +24^{\circ}$	

Leonidák: A híres áramlat megfigyelése azért lenne különösen fontos, mert közelnek a nagy hullás éve, 1998–2000. A felszálló ágban vagyunk, óránként 10–15 meteor várható november 18-án hajnalban (a maximum előrejelzett ideje: 6 óra UT). Ekkor, holdtölte előtt 3 nappal a Hold fél 3-kor nyugszik, a hajnalodásig esedékes 3 órában igen hasznos munkát végezhetünk! A radiáns pozíciója: RA: 152° D: +22°, átmérője kb. 5° és igen gyors rajtagokat ad.

(Az IMO INFO 91/2. alapján összeállította: tey)

Meteoros hírek

Forgószeaktor fordulatszámmerés

Szabó Jenő (Dorog) barátunk jóvoltából elkészült egy optikai elvű berendezés, amely Commodore-64 számítógéppel összekapcsolva a forgószeaktor tényleges fordulatszámát méri 0–50/s tartományban. Igény esetén készítője szabályozható tápegység összeállítását is vállalja. A hazai forgószeaktor-tulajdonosok számára ingyenes bemérés lehetőség áll rendelkezésre az alábbi címen:

Kardos Mihály – 2527 Máriaalom, Széchenyi u. 34.

Grigore Valentin meteorészlelései

Barátunk Románia keleti közepén teljesen öntevékenyen, különösebb útmutatás és irodalom nélkül látott hozzá a meteorok megfigyeléséhez a nyolcvanas évek közepén. Saját intuíción alapján kezdte az adatok feljegyzését, amelyek most jutottak el hozzánk és az IMO-hoz. Valentin a következő beszámolókat küldte: 1985-ös és 1986-os Perseidák (6 ill. 7 éjszaka), az 1990-es Perseidák (6 éj) és Geminidák adatai, részben szöveges leírásban, továbbá egy összefoglaló cikk.

Új nyomású gnomonikus meteorészlelő térképsorozat

A meteorozáshoz használt 7 lapos sorozat új nyomásban jelent meg. A térkép a pólus környékét, ill. 6 lapon +30° deklináció központtal a tőlünk látható égboltot ábrázolja gnomonikus vetületi rendszerben. Ennek előnye, hogy az égi főkörök a térképen egyenes vonallal ábrázolhatók, így ideális a meteorpályák berajzolásához, de jól használható égi tájékozódásra is. A csillagtérkép 6,5 határfényességig ábrázolja az égboltot, megadva több csillag fényességét is tizedmagnitúdóban. A csillagtérkép Tepliczky István vagy az MCSE postacímén rendelhető meg, ára 50 + 17 Ft (postautalványon vagy kisebb címletű – max. 10 Ft – postabélyegben).

Megfigyelőlapok, térképek, információ és észlelési ajánlat a rovatvezető címen!

SEGÍTS, HOGY JÁRNI TUDJAK! ALAPÍTVÁNY AZ IZOMBETEG GYERMEKEKÉRT!

Számlaszám: AGRÁR INNOVÁCIÓS BANK Rt.
Budapesti területi fiók MNB 219–98629 „Heim Pál
Gyermekkorház fejlesztéséért” alapítvány 8500–6381
»IZOMBETEG GYERMEKEKÉRT« almegjelöléssel